

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

มูลนิธิโครงการหลวงได้มีการพัฒนาและส่งเสริมผักอินทรีย์ เริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ถึงปัจจุบัน โดยในปี พ.ศ. 2561 มีเกษตรกร 635 ราย ในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 17 แห่ง สามารถปลูกผักอินทรีย์ปริมาณ 1,625,654.61 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 47,687,030.88 บาท (รายงานผลการพัฒนา มูลนิธิโครงการหลวง, 2561) สิ่งที่เป็นข้อจำกัดในการปลูกผักอินทรีย์ คือ เมล็ดพันธุ์อินทรีย์ ซึ่งข้อกำหนดในมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์พืชที่นำมาปลูกต้องผลิตจากระบบเกษตรอินทรีย์ ในกรณีที่ไม่สามารถหาเมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์พืชจากระบบเกษตรอินทรีย์ได้ อนุญาตให้ใช้จากแหล่งทั่วไปได้ แต่ต้องไม่มีการคลุกสารเคมี ประกอบกับในประเทศไทยยังไม่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์อินทรีย์ในเชิงการค้า แต่จะเป็นการผลิตเมล็ดพันธุ์อินทรีย์ใช้เองและแลกเปลี่ยนกันในกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพืชในระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ส่งผลให้การขยายผลการพัฒนาและส่งเสริมการปลูกพืชในระบบเกษตรอินทรีย์เป็นไปอย่างช้า

ชนิดของผักอินทรีย์ที่มูลนิธิโครงการหลวงส่งเสริมให้มีการผลิตยังพบปัญหาขาดเมล็ดพันธุ์ที่ดีตามมาตรฐานอินทรีย์ จำนวน 8 ชนิด ได้แก่ กะหล่ำปลี ผักกาดขาวปลี ผักกาดหัว กะหล่ำปลีหัวใจ เบบีแครอท แครอท บิทรูท และปวยเล้ง ซึ่งการผลิตเมล็ดพันธุ์ผักอินทรีย์ทำการคัดเลือกพืชผักที่มีมูลค่าสูงและไม่มีเมล็ดอินทรีย์จำหน่ายในท้องตลาด 4 ชนิด ได้แก่ กะหล่ำปลี ผักกาดขาวปลี ผักกาดหัว และกะหล่ำปลีหัวใจ เพื่อเริ่มทำการปรับปรุงพันธุ์ให้ได้พันธุ์ที่ดีและเหมาะสมภายใต้ระบบการปลูกแบบอินทรีย์ จนสามารถผลิตและขยายเมล็ดพันธุ์ดีให้เพียงพอกับความต้องการใช้เพื่อมูลนิธิโครงการหลวงสามารถนำเมล็ดพันธุ์ที่ได้จากผลงานวิจัยไปผลิตขยาย ใช้ในการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 อัญชัญ และคณะ (2561) ได้คัดเลือกพันธุ์กะหล่ำปลี กะหล่ำปลีหัวใจ ผักกาดขาวปลี และผักกาดหัว ที่มีศักยภาพด้านปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งศึกษาวิธีการชักนำการออกดอกของพืชทั้ง 4 ชนิด พบว่า ผักกาดขาวปลีและผักกาดหัวออกดอกและได้เมล็ดพันธุ์ F_2 แต่เมล็ดพันธุ์ผักกาดขาวปลีมีปริมาณน้อย ไม่เพียงพอสำหรับนำไปปลูกคัดเลือกในรุ่นถัดไป ในขณะที่กะหล่ำปลีและกะหล่ำปลีหัวใจ พบการออกดอกแต่ยังไม่ได้เมล็ดพันธุ์ F_2 เนื่องจากดอกไม่สมบูรณ์และไม่สามารถพัฒนาเป็นเมล็ดได้ ดังนั้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 จึงเป็นการศึกษาต่อเนื่องเพื่อประเมินและคัดเลือกพันธุ์ผักกาดขาวปลี F_2 และ ผักกาดหัว F_3 รวมทั้งศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพในการชักนำการออกดอกของกะหล่ำปลี และกะหล่ำปลีหัวใจ โดยมี

เป้าหมายให้เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์อินทรีย์สำหรับการปลูกผักอินทรีย์ และเกิดความเชื่อมั่นในการปลูกผักอินทรีย์อันจะนำไปสู่การทำการเกษตรบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ ผักกาดหัว และผักกาดขาวปลี สำหรับนำไปคัดเลือกในปีถัดไป
- 2) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการชักนำการออกดอกของกะหล่ำปลี และกะหล่ำปลีรูปหัวใจ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

- 1) ปรับปรุงและคัดเลือกพันธุ์ผักกาดขาวปลี และผักกาดหัว ในพื้นที่ปลูกผักอินทรีย์ของมูลนิธิโครงการหลวง 2 แห่ง
- 2) ศึกษาวิธีการชักนำการออกดอกของกะหล่ำปลี และกะหล่ำปลีหัวใจ ในพื้นที่ปลูกผักอินทรีย์ของมูลนิธิโครงการหลวง 4 แห่ง และ 1 มหาวิทยาลัย (ศูนย์/สถานีฯ อ่างาง ปางดะ หุ่นหลวง หนองหอย และ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

